EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2026.1.29.
COM(2026) 40 final

# A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

## a 2021–2027. évi vámügyi együttműködést szolgáló Vám program időközi értékeléséről

{SWD(2026) 20 final}

## 1. Bevezetés

Az EU vámuniója, mint az Uniós Vámkódexre[1] épülő kizárólagos uniós hatáskör, az egységes piac kulcsfontosságú pillére. Garantálja az áruk szabad mozgását az EU vámterületén belül, miközben egységes vámtarifát és harmonizált szabályokat alkalmaz a külső határon. A 2013-ban elfogadott és 2016 óta fokozatosan végrehajtott Uniós Vámkódex megteremtette a teljesen elektronikus, papírmentes vámkörnyezet és a vámjogszabályok tagállamok közötti egységes alkalmazásának keretét. E jövőkép megvalósításához nemcsak nemzeti szintű végrehajtásra van szükség, hanem a nagy méretű európai elektronikus rendszerekbe történő jelentős közös beruházásokra, közös munkamódszerekre és képzésre is, hogy a vámigazgatási szervek zökkenőmentes, egységes működése biztosítható legyen. A Vám program az e támogatás nyújtására létrehozott, célzott eszköz. Egyesíti az erőforrásokat és a szakértelmet annak érdekében, hogy a vámunió a növekvő kereskedelmi volumen, az új technológiák és a változó geopolitikai nyomás közepette is működőképes maradjon.

Az (EU) 2021/444 rendelet által szabályozott, a 2021–2027-es időszakra vonatkozó Vám program az EU folyamatban lévő vámügyi együttműködési programja, amely 2021-től 2027-ig tart. A Vám program célkitűzése, hogy támogassa az EU vámunióját és a részt vevő vámhatóságokat abban, hogy egységesen lépjenek fel az Unió és az uniós tagállamok pénzügyi és gazdasági érdekeinek védelmében, biztosítsák az Unión belüli biztonságot és védelmet, valamint védjék az Uniót a tisztességtelen és illegális kereskedelemmel szemben, ugyanakkor megkönnyítsék a legális üzleti tevékenységet. A program támogatja a vámjogszabályok és a vámpolitika előkészítését és Európa-szerte egységes végrehajtását, a vámhatóságok közötti együttműködést, az adminisztratív és informatikai kapacitásépítést, beleértve a humán kompetenciákat és képzést, valamint az európai elektronikus rendszerek fejlesztését és működtetését, továbbá a vámpolitikai innovációt.

A program költségvetése a jelenlegi többéves pénzügyi keret időszakában, vagyis 2021 és 2027 között 950 millió EUR. Elődjéhez, a Vám 2020 programhoz (523 millió EUR) képest a jelenlegi program költségvetése csaknem megduplázódott. Ez tükrözi a digitalizáció mértékét és azt az operatív törekvést, hogy a mostani többéves pénzügyi kereten belül végre kell hajtani az Uniós Vámkódexet, valamint legkésőbb 2025. december 31-ig be kell fejezni az Uniós Vámkódex munkaprogramjának teljes körű végrehajtását. Az említett finanszírozás lehetővé teszi olyan fejlett elektronikus rendszerek kifejlesztését, amelyek egyszerűsítik a vámeljárásokat, megerősítik az EU egységes piacának biztonságát, és jobban felkészítik a vámhatóságokat a felmerülő globális kereskedelmi kihívásokra való reagálásra.

A költségvetés oroszlánrészét (több mint 90 %-át) az európai elektronikus rendszerek uniós szinten kifejlesztett és valamennyi tagállam számára elérhető közös összetevőinek fejlesztésére és karbantartására fordítják. Ezek az elemek lehetővé teszik a vámunió hatékony végrehajtását, és a tagállami vámhatóságok eredményes együttműködését. A rendszerek kialakítási módja zökkenőmentes és biztonságos elektronikus környezetet teremt a vámhatóságok közötti és a

[1]Az Európai Parlament és a Tanács 952/2013/EU rendelete (2013. október 9.) az Uniós Vámkódex létrehozásáról.

gazdasági szereplőkkel folytatott adatcseréhez, valamint biztosítja a hatékony és eredményes kockázatkezelést.

A költségvetés fennmaradó része együttműködésen alapuló és humán kompetenciákkal kapcsolatos tevékenységeket támogat. Ezek az intézkedések megerősítik a nemzeti vámigazgatási szervek operatív képességét és teljesítményét, továbbá segítik őket az együttműködésben és az ismeretek megosztásában. Támogatásban részesül különösen a projektalapú együttműködés, a képzés, a munkacsoportok, a szemináriumok és munkaértekezletek, a munkalátogatások és a szakértői csoportok, vagyis az egy adott témában érdekelt, változó számú részt vevő tagállam közötti strukturált együttműködés. A képzés az uniós vámügyi és adóügyi tanulási portálon (más néven tanulásmenedzsment-rendszer – LMS) keresztül érhető el.

## 2. Az időközi értékelés megállapításai

Ez a jelentés az (EU) 2021/444 rendelet 14. cikkével összhangban a 2021–2027-es időszakra vonatkozó Vám program időközi értékelésének megállapításait ismerteti. A jelentést egy bizottsági szolgálati munkadokumentum támasztja alá, amely részletesen megvizsgálja a Vám program (2021–2024) eddigi végrehajtását és teljesítményét. Az időközi értékelés a program eredményességének, hatékonyságának, koherenciájának, uniós hozzáadott értékének és relevanciájának értékelésére a „minőségi jogalkotás” kritériumait alkalmazza. Bár az időközi értékelés egyértelműen az európai elektronikus rendszerek közös összetevőire összpontosít, ugyanakkor az együttműködésen alapuló tevékenységek korábbi tanulmányokban elvégzett elemzését is aktualizálja. Fő vizsgálati területét a jelenlegi program új szempontjai képezik, például a kapacitásépítéssel és a közös képzéssel kapcsolatos, valamint az innovációs tevékenységek. Az elemzésben szakértői csoportok is részt vesznek, mivel ezek a tevékenységek frissebbek, mint a Vám 2020 program keretében bevezetett egyéb együttműködésen alapuló tevékenységek.

Módszertani szempontból az időközi értékelés ötvözi a nyomonkövetési és értékelési keret (MEF) portfóliószintű mutatóit és az európai elektronikus rendszerek közös összetevőire vonatkozó esettanulmány-kutatásból származó mélyreható meglátásokat. Ezt a programtámogatás széles körére kiterjedő célzott és általános kutatás egészíti ki. Ez a megközelítés – mivel a kiadások legnagyobb részét az európai elektronikus rendszerek teszik ki – az arányosság elvét tükrözi, és orvosolja az előző értékelési ciklusok bizonyítékainak hiányosságait is. Négy önálló esettanulmány készült a következő európai elektronikus rendszerekről, egy pedig a tanulásmenedzsment-rendszerről:

- a potenciálisan magas kockázatú szállítmányok azonosítására szolgáló **új uniós importellenőrzési rendszer (ICS2)**, amely az EU-ba belépő árukra vonatkozó információk korai gyűjtése és elemzése révén támogatja az Unió biztonságának és védelmének biztosítására irányuló erőfeszítéseket,
- az **uniós státusz igazolására kifejlesztett rendszer (PoUS)**, amelynek célja, hogy Unió-szerte egységesebbé tegye az eljárásokat, és hozzájáruljon az áruk uniós vámjogi

státuszával kapcsolatos következetesebb, harmonizált és ezáltal egyszerűsített folyamat kialakításához,

- a **behozatalra vonatkozó új, uniós központi vámkezelési rendszer (EU CCI)**, amely lehetővé teszi a CCI-engedéllyel rendelkező megbízható gazdálkodók számára, hogy a vám-árunyilatkozatot az egyik uniós tagállamban nyújtsák be, míg az árukat fizikailag egy másikban állítják vám elé. Ez a rendszer egyszerűsíti a kereskedelmet, miközben támogatja az eredményes kockázatkezelést és a közös vámellenőrzési mechanizmust, valamint biztosítja a vámok és egyéb díjak megfelelő beszedését,
- a **kulturális javak behozatalára (ICG) vonatkozó új ellenőrzések digitalizálása**, beleértve a vámhatóságokkal az uniós egyablakos vámügyintézési környezeten keresztül folytatott digitális együttműködést is. Mivel ezt a rendszert (és a kapcsolódó kontrollokat) 2025. június 28-ig nem tervezték bevezetni, ez az esettanulmány az ICG fejlesztésének vezetési megközelítésére összpontosított,
- az **LMS**-esettanulmány kidolgozásának az volt a célja, hogy a felhasználók körében végzett felmérés, az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság (DG TAXUD) által korábban a képzési támogató csoport körében végzett felmérés, az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság tisztviselőivel és a tagállamok képzési tisztviselőivel folytatott interjúk, valamint másodelemzés alapján költség-haszon elemzést nyújtson erről az új portálról.

A program általános értékelésére olyan átfogó adatgyűjtési megoldások kialakítására került sor, amelyek a kulcsfontosságú kérdésekkel kapcsolatos elsődleges kutatást prioritásként kezelték. Ez magában foglalta a másodelemzést (többek között a nyomonkövetési és értékelési keretből származó adatokra kiterjedően), továbbá az érdekelt felekkel, köztük az Európai Bizottság tisztviselőivel, a vámigazgatási tisztviselőkkel és a gazdasági szereplőkkel folytatott célzott interjúkat, valamint a nemzeti vámhatóságok körében végzett felmérést.

*2.1. Eredményesség*

A Vám program által az **európai elektronikus rendszerek közös összetevőihez** nyújtott támogatás kulcsfontosságú az uniós vámpolitika végrehajtása és az Uniós Vámkódex rendszereinek a 2025-ös bevezetési határidő előtti fejlesztése szempontjából. Ezt az időközi értékelés is megerősíti. Különösen figyelemre méltó az ICS2 folyamatban lévő bevezetése terén elért előrehaladás, amely költségvetési szempontból jelentős, és kockázatosabb áruk lefoglalásával már hozzájárult az Unió biztonságához és védelméhez. Ez az összetett, központilag kidolgozott projekt erősen technikai jellegű volt, és nem nélkülözte a kihívásokat, de a sikere a későbbi bizottsági kezdeményezések szempontjából jó előjel. Az időközi értékelés megerősíti a program által az európai elektronikus rendszerekhez nyújtott támogatás fontosságát, de azt is megjegyzi, hogy egyes újabb rendszerek, például a PoUS és az EU CCI esetében a nemzeti összetevők tagállamok általi fejlesztése és a központi rendszerrel való összekapcsolása késedelmet szenved.

A program által finanszírozott, **együttműködésen alapuló tevékenységek** eredményei továbbra is jelentősek. Ezek a tevékenységek képezik a program emberi dimenzióját. Támogatják a hálózatépítést, a kihívások iránti felelősségvállalást és a tanulási lehetőségeket. Biztosítják továbbá az Unió-szerte következetes képzést, megkönnyítik a bevált gyakorlatok

cseréjét és előmozdítják a közös megoldásokat. A szakértői csoportok eredményesnek bizonyultak a Bizottság és a nemzeti vámhatóságok közötti együttműködési lehetőségek biztosításában, továbbá a konkrét területeken szükséges feladatok vagy az operatív tevékenységek elvégzése érdekében szükséges szakértelem egyesítésének platformjaként működtek.

A 2021-ben elindított új **LMS** sikeresen felváltotta a korábban alkalmazott széttagolt megközelítést, amikor a képzési tevékenységeket több weboldalon hirdették meg. A felhasználók üdvözlik, hogy egyetlen portálon találják meg az összes tevékenységet, és általában nagyra értékelik a portál funkcióit. Így a nemzeti tisztviselők nagyobb eséllyel veszik igénybe a rendelkezésre álló tanfolyami lehetőségeket. Jelenleg elegendő adat áll rendelkezésre a használati tendenciákról, ami lehetővé teszi, hogy célokat tűzzünk ki, és mérlegeljük a célközönség további formálásának módjait. Így a rendszer funkciónak egyre nagyobb mértékű használata során a tagállamok előtt álló kihívások is kezelhetők, mivel a tagállamok a saját tanulásmenedzsment-rendszereiket közvetlenül össze tudják kapcsolni az LMS-sel.

A program jelenlegi iterációja egyedi célkitűzésként és intézkedéstípusként vezette be az **innovációt** azzal a céllal, hogy a felmerülő kihívásokra válaszul új tevékenységeket hozzon létre. A kezdeti várakozások még nem teljesültek. Ez annak tudható be, hogy időbe telik az új egyedi célkitűzés integrálása, valamint az innováció és a támogatható tevékenységek fogalmának meghatározása. Az e területen folytatott tevékenységek előmozdítását vagy az e területen nyújtott egyéb uniós támogatással való szinergiák megteremtését célnak tekintő vezetés nagyobb előrelépést eredményezhetett volna.

*2.2. Hatékonyság*

Az időközi értékelés kontrafaktuális megközelítés alkalmazásával értékelte az alábbi három **európai elektronikus rendszer** költséghatékonyságát: ICS2, PoUS és EU CCI. Megállapítást nyert, hogy az e rendszerek fejlesztésére alkalmazott megközelítés költséghatékonyabb volt, mint a lehetséges alternatívák, amelyek nemzeti szinten több pénzügyi és emberi erőforrást igényeltek volna. A nemzeti vámigazgatási szervek és az ágazati érdekelt felek kedvezően fogadták a Bizottság vezető szerepét, és a legtöbb hatékonysági hiányosság az európai elektronikus rendszerek decentralizált aspektusaiból eredt. Az ágazati visszajelzések kiemelték az időben történő megfelelés megkönnyítését célzó vállalkozásbarát kommunikáció fontosságát, különösen az összetett projektek esetében. Azt is hangsúlyozták, hogy a rendszerek telepítéséhez egyértelmű időkeretekre van szükség, amelyek összetett rendszerek esetében lehetővé teszik a fokozatos vagy szakaszos végrehajtást. Bár az ICG-ellenőrzéseket még nem vezették be, a tagállamok kedvezően fogadták a fejlesztési folyamatot, és az egyik bevált gyakorlat magában foglalta az Egészségügyi és Élelmiszerbiztonsági Főigazgatóság (DG SANTE) által kifejlesztett meglévő modul újrafelhasználását.

Az időközi értékelés azt mutatta, hogy az **együttműködésen alapuló tevékenységek** összességében pozitívan fogadott és hasznosnak tekintett elemek. A tagállamok azonban a szakértői csoportokban nem vesznek részt olyan proaktív módon, ahogy megtehetnék. Kapacitásbeli kihívásokkal küzdenek, amelyek akadályozzák az aktív részvételt, és az

adminisztratív terhek a vezetői szerepet betöltők esetében különösen hangsúlyosak. Emiatt a tagállamok vonakodnak ilyen szerepet vállalni.

Az időközi értékelés nagymértékben támaszkodott az (EU) 2021/444 programrendelet II. mellékletében, valamint a kiegészítő felhatalmazáson alapuló jogi aktusban[2], továbbá a **nyomonkövetési és értékelési keretről**[3] szóló, kapcsolódó bizottsági szolgálati munkadokumentumban meghatározott mutatókra. A 2021 óta alkalmazott új keret jelentősen javult az elődjéhez képest. Ugyanakkor az adatgyűjtés köre és az adatok további felhasználása tekintetében továbbra sem optimális. Ennek részben az az oka, hogy a nyomonkövetési és értékelési keret, amely mintegy 40 árnyalt mutatót tartalmaz, a legutóbbi egyszerűsítési hullám ellenére továbbra is némileg nehézkes.

*2.3. Koherencia*

A jelenlegi programozási időszakban újdonság volt a **vámellenőrzési berendezések pénzügyi támogató eszközének (CCEI)**[4] (más jogalapon történő) bevezetése. Az eszköz támogatja a vámügyi berendezések beszerzését annak biztosítása érdekében, hogy a vámhatóságok kifinomultabb és következetesebb vámellenőrzéseket végezhessenek. A Vám program kiegészíti ezt az új eszközt azzal, hogy jobban megismerteti a tisztviselőket a rendelkezésre álló technológiákkal és azok legmegfelelőbb használatával. Ennek érdekében fórumot biztosít az ismeretek cseréjéhez és a bevált gyakorlatok megosztásához. A vámellenőrzések során a vámhatóságok által végzett feladatok növekvő száma (főként az áruk külső határokon át történő mozgására vonatkozó tilalmakhoz és korlátozásokhoz kapcsolódóan) egyre fontosabbá teszi, hogy a programtámogatás összhangban legyen más eszközökkel, többek között, de nem kizárólag az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság által irányított, az adópolitika végrehajtását segítő testvérprogrammal (**Fiscalis program**[5]) és a CCEI-vel. Az időközi értékelés bizonyítja, hogy a program egyértelmű szinergiákat és kiegészítő jelleget mutat mind a Fiscalis programmal, mind a CCEI-vel. Erre példa az LMS portál, amelynek esetében az új közös portál eredményeként javult a Fiscalis programmal való koherencia. Az LMS portált a vámellenőrzési berendezésekkel kapcsolatos képzésre is használják. A formális és informális mechanizmusok biztosítják a Vám és a Fiscalis program közötti koherenciát, és támogatják az együttműködésüket. Ez magában foglalja az összehangolt programirányítási megközelítéseket/elveket és eljárásokat, például az összehangolt operatív útmutatókat, a közös sablonokat, valamint a Vám és a Fiscalis program nemzeti koordinátorainak együttes üléseit.

Az előzőhöz hasonlóan a jelenlegi program esetében is biztosított a más releváns eszközökkel való koherencia, de ez folyamatos proaktív erőfeszítéseket igényel, és nem szabad magától értetődőnek tekinteni. Tekintettel különösen arra az egyedi célkitűzésre, hogy a vámpolitika

[2] A Bizottság (EU) 2022/2565 felhatalmazáson alapuló rendelete (2022. október 11.) az (EU) 2021/444 európai parlamenti és tanácsi rendeletnek a nyomonkövetési és értékelési keret létrehozására vonatkozó rendelkezésekkel történő kiegészítéséről.
[3] SWD(2023) 24 final.
[4] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1077 rendelete (2021. június 24.) a vámellenőrzési berendezések pénzügyi támogató eszközének az Integrált Határigazgatási Alap részeként történő létrehozásáról.
[5] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/847 rendelete (2021. május 20.) az adóügyi együttműködést szolgáló „Fiscalis” program létrehozásáról.

területén elő kell mozdítani az innovációt, jobban ki lehetne aknázni a **Horizont Európával**[6] fennálló szinergiákat. A lehetséges szinergiákat a technikai támogatási eszköz alkalmazásával is ki lehetne aknázni[7].

*2.4. Uniós hozzáadott érték*

Az időközi értékelésben alkalmazott kontrafaktuális elemzések lehetővé teszik, hogy bizonyítékok alapján be lehessen mutatni azt a hozzáadott értéket, amelyet a program célkitűzéseinek hatékonyabb és eredményesebb megvalósításában az uniós szerepvállalás biztosít. Az ICS2 esetében a bizonyítékok azt mutatják, hogy a központosított megközelítés 2-4-szer költséghatékonyabb, mint az alternatív lehetőségek. A PoUS-szal kapcsolatban gyűjtött visszajelzések megerősítik, hogy mindkét vizsgált kontrafaktuális forgatókönyv esetében a nemzeti költségvetésekre nehezedő teljes pénzügyi teher jelentősen magasabb lenne, mint a hibrid rendszer, vagyis a Bizottság által kifejlesztett, központi rendszerrel rendelkező modell és a tagállamok által bevezetendő opcionális csatlakozások (1. és 2. szakasz), majd a kötelező csatlakozás (2. szakasz) esetében. Mind a beruházási költségek, mind a rendszeres műveletekhez kapcsolódó költségek jelentősen növekednének. Az olyan új transzeurópai rendszer bevezetése, mint az EU CCI, szintén költségmegtakarítást biztosít a tagállamok számára. Másrészt közös rendszerspecifikációk és központi összetevők nélkül, a széttagolt nemzeti eljárások fenntartásának szükségessége miatt minden tagállam számára jelentős költségek merülnének fel. Ez az általános versenyképesség csökkenését, valamint a nemzeti vámhatóságok adminisztratív terheinek és költségeinek növekedését jelenti. Az EU CCI további hozzájárulása az, hogy a rendszer közös specifikációit a tagállamok széles körben használták a nemzeti behozatali rendszerek kiépítéséhez és korszerűsítéséhez, ami költségmegtakarítást és hatékonyságnövekedést eredményezett, miközben uniós szinten biztosította a szabályozásnak való megfelelést.

Az időközi értékelés megerősíti, hogy a Vám program méretgazdaságosságot biztosít az informatikai kapacitásépítés terén. Az együttműködésen alapuló tevékenységek Unió-szerte lehetőséget biztosítanak az együttműködésre, a kommunikációra és a hálózatépítésre. Ezeket az EU bevonása nélkül nem lehetne elérni, és elengedhetetlenek az uniós vámpolitika harmonizált végrehajtásának biztosításához.

A megkérdezett érdekelt felek nehezen tudtak alternatív működési és együttműködési módokat elképzelni, különösen az EU által támogatott digitális rendszerek kezelése és a vámunióban betöltött szerepük tekintetében. A Vám program nélkül a részt vevő országok közötti együttműködésnek és adatmegosztásnak a tagállamok közötti és a Bizottsággal fenntartott informális és strukturálatlan kapcsolatokon vagy hivatalos csatornákon és viszonossági megállapodásokon kellene alapulnia. Ennek kialakítása sokkal bonyolultabb és költségesebb lenne.

[6] Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/695 rendelete (2021. április 28.) a Horizont Európa létrehozásáról.
[7] Lásd: https://commission.europa.eu/funding-tenders/find-funding/eu-funding-programmes/technical-support-instrument/technical-support-instrument-tsi_hu.

A digitális rendszerek közös összetevőinek uniós szintű megvalósítása hozzájárul a nemzeti vámigazgatási szervek egyenlőtlen kapacitásai jelentette különböző kihívások enyhítéséhez az informatikai infrastruktúra és berendezések rendelkezésre állása, az emberi erőforrások és az operatív folyamatok, a vonatkozó jogszabályok vámigazgatási szervek általi eltérő értelmezése és végrehajtása, valamint az együttműködés földrajzi, igazgatási, jogi és stratégiai akadályai tekintetében.

*2.5. Relevancia*

Az egymást követő értékelések megerősítették, hogy az uniós támogatás releváns a vámügyi együttműködés szempontjából. Ez a megállapítás alapvetően továbbra is érvényes. A jelenlegi programot 2021 elején indították el egy válság, nevezetesen a Covid19-világjárvány idején. Ezt követően 2022 februárjában újabb válság, Oroszország Ukrajna elleni agressziós háborúja eszkalálódott. Azóta más külső események destabilizálták a geopolitikai helyzetet, ami hatással volt az uniós vámhatóságok munkájára. Bár a programtámogatás nagy része viszonylag állandó (mivel az európai elektronikus rendszerekre irányul), a **váratlanul felmerülő igényekre** is reagált. A programtámogatást arra használták fel, hogy iránymutatásokat dolgozzanak ki az Oroszországgal és Fehéroroszországgal szemben bevezetett példátlan korlátozó intézkedések (szankciók) olyan folyamatokba történő átültetésére, amelyeket a vámtisztviselők (akik jellemzően nem kezelnének ilyen nagyságrendű vagy hatályú szankciókat) napi munkájuk során eredményesen végre tudnak hajtani. A program Ukrajnát is gyorsan felvette a kedvezményezettjei közé. Emellett a Vám programból finanszírozott, a keleti és délkeleti szárazföldi határokkal foglalkozó vámügyi szakértői csoport (CELBET), valamint más programintézkedések, például célzott munkalátogatások segítséget nyújtottak az Ukrajnával határos tagállamoknak ahhoz, hogy a „Szolidaritási folyosók” kezdeményezés[8] keretében nyitva tartsák Ukrajna kereskedelmi útvonalait.

Az **e-kereskedelem** jelentette kihívások, amelyeket a program elindítása előtt azonosítottak, azóta tovább nőttek. Emiatt – az uniós vámügyi reform[9] keretében javasoltak szerint – a vámpolitikában az alapokat nagyobb mértékben érintő változásokra van szükség. Ezért előfordulhat, hogy a reform elfogadását követően – adott esetben a program végső értékelésének részeként – újra kell értékelni, hogy a program továbbra is releváns-e.

## 3. A levont tanulságok

Az alábbi szakasz meghatározza a lehetséges tanulságokat, és (adott esetben) javaslatokat tesz arra, hogy az elkövetkező években a program folyamatos végrehajtása során milyen javításokra lenne szükség.

### 1. tanulság – A digitális rendszerek közös összetevőinek uniós támogatása

[8] Lásd: https://commission.europa.eu/topics/eu-solidarity-ukraine/eu-assistance-ukraine/eu-ukraine-solidarity-lanes_hu.
[9] COM(2023) 257 final.

A négy fő európai elektronikus rendszerre vonatkozó esettanulmányok azt mutatják be, hogy a közös összetevőkbe történő uniós beruházások milyen módon jártak kézzelfogható előnyökkel a vámunió működése szempontjából. Az Uniós Vámkódex célkitűzéseinek a tervezett határidőn belüli elérése uniós támogatás nélkül nem lenne reális. Az időközi értékelés rávilágított, hogy a vizsgált rendszerekre vonatkozó alternatív forgatókönyvek kevésbé lettek volna eredményesek és hatékonyak. Bár az esettanulmányok megállapításai nem extrapolálhatók mechanikusan a több mint 50 európai elektronikus rendszerre, a választott rendszerek jól szemléltették a kihívások különböző típusait. E tekintetben a levont tanulságok hasonló körülmények között szélesebb körben is alkalmazhatók lehetnek. A Bizottság például bemutatta, hogy sikeresen képes olyan nagy, összetett rendszereket létrehozni, mint az ICS2. Fontos szempontként merült fel azonban a szakaszos végrehajtás, a magánszektorral való szoros együttműködés és az érdekelt felekkel időben folytatott kommunikáció. Ugyanakkor az Uniós Vámkódex munkaprogramjának sikeres végrehajtása a nemzeti projektektől is függ, amelyeket a Bizottság nyomon követ, de továbbra is tagállami ellenőrzés alatt állnak. Tekintettel a tagállamokkal és a gazdasági szereplőkkel szemben támasztott párhuzamos igényekre, amelyek megterhelik az erőforrásokat, ezen a területen továbbra is szükség van programtámogatásra. Ezen túlmenően az időközi értékelés lehetőséget lát arra, hogy – az új rendszerek bevezetésével vagy az azokra való átállással járó terhek enyhítése céljából – a vállalkozások számára kedvezőbb lehetőségeket biztosító technikai és operatív iránymutatások útján tovább lehetne javítani a kereskedőkkel folytatott párbeszédet.

**2. tanulság – Az együttműködésen alapuló intézkedések**

Az együttműködésen alapuló intézkedések – a Vám program humán elemének támogatásával – létfontosságú szerepet játszanak. Bár számos intézkedés eredményesen működik, de azoknál, amelyekben a Bizottság részvétele korlátozott, néha kihívások merültek fel a tagállamok felelősségvállalásával és vezető szerepével kapcsolatban. Ezért helyénvaló lenne felülvizsgálni az ilyen intézkedések irányítására vonatkozó jelenlegi megközelítést.

Erre különösen alkalmas lenne a tudatosság fokozása annak érdekében, hogy a nemzeti közigazgatási szervek felső vezetése jobban megértse e tevékenységek fontosságát, a bennük rejlő lehetőségeket és az irányításukhoz kapcsolódó presztízst (ami a fő kérdés). Ha ezt a modellt a jelenlegi programozási időszakban nem lehetne elfogadni, akkor figyelembe lehet venni a javasolt vámügyi reform keretében.

**3. tanulság – A tanulásmenedzsment rendszer**

Bár a tanulásmenedzsment rendszer kétségtelenül jobb, mint az elődje, de egyes funkcióit lehetne finomítani, továbbá jobban össze lehetne kapcsolni a tagállami tanulásmenedzsment rendszerekkel. Így javulhatna a hatékonyság és maximalizálható lenne a képzési erőforrásokba történő beruházások megtérülése, ami optimalizálná a rendszer előnyeit. Most, hogy a rendszer kiforrottá vált, lehetőség van referenciaértékek és célok meghatározására, valamint a magánszektor fokozottabb bevonására irányuló, alacsony költségekkel járó kezdeményezésekre is.

**4. tanulság – Innováció**

A program első éveiben a cél az innováció fogalmának a vámpolitika területén történő értelmezésének tisztázása volt (szembe állítva különösen az informatikai fejlesztés szempontjából történő innovációfelfogással). A jövőben az innovációs „bajnokok” kijelölése gyorsabb előrelépést eredményezhet. Az innovációs bajnokok felelnének az innovációközpontú kultúra előmozdításáért, az érintett munkacsoportok vezetéséért, továbbá az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság, a Migrációügyi és Uniós Belügyi Főigazgatóság (DG HOME) – amely a polgári biztonsággal, többek között a határigazgatással és a vámüggyel kapcsolatos kutatási és innovációs tevékenységek szakpolitikai vonatkozásaiért felelős szolgálat –, valamint a Közös Kutatóközpont (JRC) és a Kutatási és Innovációs Főigazgatóság (DG RTD) munkatársaival való együttműködésért. Emellett együttműködnének külső partnerekkel, többek között az Adóügyi és Vámuniós Főigazgatóság Kereskedelmi Kapcsolattartó Csoportjával, a Horizont Európa keretében a vámügyi vonatkozású releváns uniós finanszírozású kutatási projektekkel, valamint nemzetközi szervezetekkel, például a Vámigazgatások Világszervezetével (WCO), hogy stratégiai iránymutatást és koherens vezető szerepet biztosítsanak valamennyi érdekelt fél számára.

**5. tanulság – Projektirányítás**

Tekintettel a geopolitikai fejleményekkel kapcsolatos közelmúltbeli kihívásokra, a nemzetközi kereskedelem alakulására és a folyamatban lévő digitalizációra, fenn kell tartani a rugalmas és koherens támogatás lehetőségét. Mivel a program költségvetésének nagy része nagy léptékű informatikai projekteket finanszíroz, a jövőben a projektirányítás legdinamikusabb megközelítéseinek példáira lehetne építeni annak érdekében, hogy a gyorsan változó igényekre tekintettel tovább lehessen erősíteni a támogatás rugalmasságát.

**6. tanulság – A nyomonkövetési és értékelési keret**

Az időközi értékelés megerősíti, hogy a jelenlegi keret egyszerűbb, mint az elődje. Ugyanakkor továbbra is egy átfogó mutatórendszert részesít előnyben egy kezelhetőbb, egyszerűsített változattal szemben. Ahhoz, hogy a nyomonkövetési és értékelési keret a jövőben eredményesebb lehessen, komolyan fontolóra kellene venni a mutatók számának és a jelentéstétel gyakoriságának további csökkentését. Az európai elektronikus rendszerekhez kapcsolódó mutatók esetében a program célkitűzéseihez igazodó narratívák biztosítása informatívabb lenne, mint pusztán a számszerű adatok alkalmazása. Egyes almutatók értéke korlátozott lehet, és törölhetők, míg mások esetében előnyös lehet az éves felmérések helyett időszakos értékelés elvégzése. Emellett az együttműködésen alapuló tevékenységekhez kapcsolódó mutatókat jobban össze lehetne hangolni a program egyedi célkitűzéseivel és a Vám programról szóló rendeletben vagy a munkaprogramban felvázolt tevékenységtípusokkal. Az innovációt felmérési vélemények helyett konkrét esettanulmányokkal lehetne szemléltetni.